

O INTERESANTĂ MĂRTURIE APOCRIFĂ DESPRE MARTIRIUL APOSTOLULUI NEAMURILOR: DOCUMENTUL „FAPTELE LUI PAVEL”

de Protopop dr. Ioan Bude

Textul pe care intenționăm să-l reproducem mai jos, este de fapt o versiune siriacă a scrierii *Faptele lui Pavel*, document care conține numeroase detalii nemenționate în alte manuscrise. În 1896, documentul respectiv a fost achiziționat de Biblioteca Universitară din Heidelberg, dimpreună cu mai multe papirusuri descoperite în Egiptul de Sus, iar în anul 1898, a făcut obiectul unei traduceri realizate de Fr. Nau, în *Revue de l'Orient Chrétien*.

Din acest text apocrif, care datează din secolul al II-lea, s-au păstrat mai multe fragmente, cele mai vechi fiind publicate deja încă din 1698, la Oxford. În anul 1997, autorii François Goyon și Pierre Geoltrain, au reușit să coordoneze apariția unei savante ediții a lucrării *Ecrits apocryphes chrétiens*, în baza a 11 manuscrise din totalul de 48, câte se cunosc până în prezent.

Importanța istorică a *Faptelor lui Pavel* constă în faptul că această scriere regroupează tradiții orale, care ne permit creionarea imaginii reale, pe care creștinii din epoca respectivă o aveau despre Sfântul Apostol Pavel, la mai puțin de un secol de la moartea sa.

Ni se pare deci util să înfățișăm și într-o astfel de versiune, fie ea și necanonică, istoria morții Sfântului Apostol Pavel, fără a ne lăsa influențați în vreun fel de înclinația ușor exagerată spre „miraculos”, a autorului, cum ar fi relatarea despre laptele curgând din gâtul Sfântului Pavel decapitat, sau paralelismul mult prea îndrăzneț cu moartea și Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Favoarea de a avea acces la conținutul documentului mai sus menționat, o datorăm lui Alain Decaux (important jurist, istoric, literat și jurnalist francez, membru al Academiei Franceze), autor al cărții *Viața Sfântului Pavel* (trad. din lb. Franceză și note, de Theodor Rogin), Ed. Humanitas, București, 2007, p. 329-337.

Iată textul :

„Iubiții mei prieteni, Luca din Iudeea și Tit din Dalmația au rămas la Roma, așteptând ca Pavel să li se alăture. După ce a scăpat din naufragiu, Pavel a sosit la Roma dimpreună cu centurionul care fusese numit să-l însoțească de la Cezareea și până la împăratul Nero. Domnul nostru îi făgăduise acest lucru atunci când, arătându-i-se lui Pavel, i-a zis: „Căci precum ai mărturisit cele despre Mine la Ierusalim, așa trebuie să mărturisești și la Roma.” (*Fapte 23, 11*) În acel moment, Nero nu se afla la Roma. Pavel și-a luat deci o casă la țară, în afara orașului și a rămas acolo până la sosirea împăratului ca să mărturisească dinaintea lui.

Luca, Tit și frații ce fuseseră convertiți prin propovăduirea lui Petru s-au dus să-l întâlnească pe Pavel la locuința lui. Văzându-i, acesta s-a bucurat nespus, a propovăduit neîntrerupt sfânta învățătură și mulți oameni au intrat atunci în Biserica lui Dumnezeu. Faima lui Pavel s-a răspândit în toată Roma, căci nu se vorbea aici decât despre faptele și minunile pe care le săvârșea Dumnezeu prin mijlocirea mâinilor lui. Căci tămăduia toate bolile și mulți bărbați din casa lui Nero au crezut în Mesia, datorită predicii lui Pavel; în Roma era mare bucurie și oamenii se strângeau zi și noapte în jurul Apostolului ca să asculte sfintele-i cuvinte.

După un timp destul de lung, Nero s-a reîntors la Roma. Și avea el un paharnic numit Patrocle, la care ținea foarte mult. Tânărul acesta a auzit vorbindu-se despre Pavel și, ieșind într-o seară din cetate, s-a dus să asculte cu propriile-i urechi cuvântul lui Dumnezeu. Pavel era înconjurat deja de o mulțime numeroasă căreia îi vorbea spre învățătură; astfel încât Patrocle, neputând să se apropie, s-a urcat pe acoperișul unei case înalte de unde putea auzi cuvintele Apostolului, care mult i-au plăcut; dar, cum predica s-a prelungit până după miezul nopții, diavolul, care urăște binele, l-a cufundat pe Patrocle într-un somn adânc, apoi l-a împins, trântindu-l la pământ. Tânărul a murit pe loc, iar împăratul, aflând de moartea sa, tare s-a necăjit, fiind cuprins de o mare tristețe, căci îl iubise mult.

Pavel, văzând cu ochii minții cele petrecute, a zis mulțimilor care-l înconjurau: „*Fraților, dușmanul nostru, diavolul, a vrut să ne încerce; în spatele acestei adunări veți afla un tânăr zăcând fără viață: aduceți-l la mine.*” Patru frați s-au desprins din mulțime și l-au adus [pe tânăr] în fața Sfântului Apostol. Când s-au dumirit că tânărul mort era Patrocle, s-au tulburat din cale-afară, căci știau că împăratul Nero îl prețuia mult. Atunci Pavel a zis către mulțime: „*Nu vă înspăimântați, fraților, ci rugați-vă și fierbinte cereți-I Domnului nostru Iisus Hristos să Se îndure de noi și să-i redea viața tânărului acestuia, căci venit-a ceasul să facem dovada credinței noastre.*” Auzind mulțimea aceste cuvinte, s-a liniștit și a rostit numele Domnului nostru Iisus cu lacrimi și rugi

fierbinți. Și de îndată tânărul a deschis ochii, trezindu-se din moarte ca dintr-un somn adânc, iar poporul, văzând minunea, a lăudat pe Domnul Iisus și s-a întărit în credință. Pavel l-a trimis apoi pe Patrocle la stăpânul său, împăratul Nero.

Nero, așa după cum am mai spus, era mâhnit de moartea tânărului Patrocle. După deșteptare, împăratul s-a dus să se îmbăieze și, chiar înainte să fi ieșit de acolo, Patrocle se și întorsese, arătându-se, ca de obicei, gata să-l servească la masă, căci împăratul nu-i găsisse încă un înlocuitor. La ieșirea din baie, servitorii au venit și i-au spus lui Nero: *„Mărite, Patrocle trăiește, și-a reluat slujba și se ține, ca întotdeauna, aproape de masa Maiestății Voastre.”* Văzându-l pe Patrocle, Nero s-a bucurat mult și i-a zis: *„Așadar, trăiești ?”*, apoi a adăugat: *„Cine te-a readus la viață ?”* Iar băiatul, plin de credință și de încredere în Mesia, a răspuns: *„Iisus Hristos, Regele cel veșnic, e Cel ce mi-a redat viața.”* Împăratul Nero a adăugat: *„Acela ce va domni în veci și va nimici împărățiile lumii ?”* Patrocle a deschis gura și a zis: *„El nimicește toate regatele din cer și de pe pământ și doar El rămâne pe veșnicie Rege; nu mai există nimeni în afară de El, nu există cuvânt mai presus decât al Său și nici o împărăție nu poate scăpa de atingerea Lui.”* La auzul acestor cuvinte, Nero l-a plesnit peste față, zicând: *„Cum, Patrocle, și tu crezi că e Rege ?”* Iar Patrocle i-a răspuns Cezarului: *„Da, și eu cred în El, fiindcă m-a reînviat.”* Auzind acestea, patru eunuci aflați în serviciul împăratului și la care el ținea mult de tot, numiți: Barsaba, Iustus, Festus și Cestus, au făcut un pas în față, spunând: *„Și noi suntem de-acum soldații Acestui Rege veșnic, Domnul nostru Iisus Hristos, adevăratul Dumnezeu.”*

Împăratul Nero a fost cuprins atunci de o furie sălbatică; i-a supus la diverse cazne și i-a aruncat în temniță. Tot atunci, în mânia care pusese stăpânire pe el, a poruncit ca toți cei ce-și ziceau soldații aceluia Rege veșnic, care e Iisus Hristos, să fie uciși de spadă. De îndată ce gura împăratului a rostit ordinul acesta, acoliții și soldații împăratului s-au răspândit în toată Roma, i-au arestat și pus în lanțuri pe mulți din cei ce credeau în Iisus Hristos. Printre ei se afla și Pavel; soldații îl arestaseră împreună cu alții fără să știe cine este și i-au adus pe toți dinaintea împăratului. Privirile tuturor erau ațintite asupra Sfântului Apostol Pavel și tocmai faptul că erau îndreptate spre el i-a arătat lui Nero că acela era Pavel, soldatul lui Mesia. Și cerându-i să se apropie, i-a spus: *„Tu ești, omule, unul din soldații aceluia mare și veșnic Rege ?”* Apostolul Pavel i-a răspuns: *„Sunt robul marelui nostru Domn Iisus Hristos, Dumnezeul nostru.”* Iar împăratul i-a zis: *„Uite că ești în lanțuri și în puterea mea; spune-mi ce cauți în împărăția mea și în capitala mea, asemenea lui Petru cel dat morții de Agrippa ? Ca să ademeniți soldați pentru Regele vostru Cel mare și veșnic ?”*

Sfântul Pavel i-a dat răspuns de față cu tot poporul: „*Împărate Nero, e bine să știi și să înțelegi că nu doar din împărăția ta luăm noi soldați pentru marele nostru Rege, ci din toată lumea, căci Domnul nostru ne-a poruncit să nu închidem nimănui ușa bunătății Sale, pentru ca toți oamenii să poată intra în viața veșnică. Va trebui ca și tu să devii un soldat al marelui nostru Rege, al cărui regat nu poate pieri, în vreme ce bogăția și puterea ta nu vor supraviețui și nu te vor putea mântui, de nu începi să-L slăvești și să-L cinstești pe marele și nepieritorul nostru Rege, Care-ți va deschide porțile regatului și ale vieții veșnice. La sfârșitul veacurilor, El va să judece negreșit toate neamurile, dând viață veșnică tuturor celor ce-au crezut în El; cât despre cei ce n-au crezut, pe aceștia îi va osândi dimpreună cu păcătoșii la focurile gheenei și la cazne fără sfârșit.*”

Grozav s-a mâniat împăratul auzind aceste cuvinte; nedându-le crezare, a poruncit ca toți cei ce i se închinau Domnului nostru Iisus Hristos să fie arși de vii. Cât îl privește pe Pavel, a ordonat, după legea romană, să i se taie capul. Doi centurioni au fost însărcinați să-l lovească și să-i taie capul: unul se numea Longus, iar celălalt Cestus. Ei l-au condus pe Pavel prin mijlocul unei mulțimi numeroase care mergea în fața și în spatele lui, ca să asiste la sfârșitul ilustrului ei martir. El le vorbea și râuri de cuvinte însuflețitoare ieșeau din gura lui, așa după cum e scris.

În ziua aceea, prin lucrarea satanei, o mulțime fără număr din cei ce credeau în Domnul nostru Iisus Hristos a fost dată morții la Roma. Căci numeroși erau cei ce crezuseră în Domnul nostru Iisus Hristos ascultând predica lui Petru și a lui Pavel. O mare mulțime s-a adunat la poarta palatului împărătesc, strigând: „*Împărate Nero, ai trimis la moarte vigoarea Romei !*” Auzind acestea, Cezarul le-a interzis soldaților să mai ucidă creștini, așa că Pavel a fost din nou adus dinaintea lui. Văzându-l, tiranul s-a arătat nemulțumit că soldații nu-l omorâseră încă. Pavel i-a spus: „*În veacul acesta pieritor, eu nu trăiesc decât pentru Regele meu, Stăpânul și Dumnezeuul meu Iisus Hristos, Care va veni să judece pe vii și pe morți și Care îi va da fiecăruia după faptele lui bune sau rele.*” La aceste cuvinte, Cezarul a simțit că ia foc de mânie și a făcut semn centurionilor să-l ia pe Pavel și să ducă la îndeplinire sentința ce fusese pronunțată împotriva lui.

Cei doi ofițeri, Longus și Cestus, l-au luat imediat pe Pavel din fața împăratului, ca să-i taie capul. Pe drum, l-au întrebat pe Pavel: „*Unde se află acest Rege în care crezi, Care-ți dă încredere și nădejde și Care îți interzice să te închini zeilor romani ?*” Sfântul apostol Pavel le-a răspuns: „*O, bărbați, ce vă zbateți în păcatul cel mai adânc și învățăminte nu trageți din încercările voastre, feriți-vă de focul ce se va abate asupra întregii lumi și care-i va mistui pe toți cei răi asemenea vouă, Care nu i-au slujit bunului lor stăpân Dumnezeu Iisus Hristos, Cel pe Care lumea l-a dat uitării! Căci noi nu suntem, așa cum credeți voi, soldații unui rege de pe acest pământ, ci noi suntem slujitorii și*

totodată soldații acelu Rege din cer a Cărui slavă nu va pieri și a Cărui domnie nu se va sfârși, un Rege puternic și slăvit pretutindeni, a Cărui stăpânire e fără margini și Care va reveni la sfârșitul veacurilor ca să judece pe toți muritorii. Fericiți cei ce vor fi crezut în El, căci El le va da viața veșnică.” Auzind aceste cuvinte, centurionii au fost cuprinși de o mare teamă și, aruncându-se la picioarele lui Pavel, astfel l-au implorat: „*Te rugăm, ajută-ne și învață-ne cum să slujim cu credință Dumnezeului tău, iar noi te vom lăsa slobod ca tu să mergi unde vei dori.*” Dar Pavel le-a răspuns: „*Eu nu sunt un mercenar sau o slugă ce-și lasă baltă stăpânul, ci un slujitor statornic al Domnului și Regelui meu Iisus Hristos. În ceasul morții mele, eu nu voi fugi, așa cum mă sfătuiți voi, fiindcă eu trăiesc pentru Regele meu nepieritor pe care Îl iubesc; spre El mă îndrept și dimpreună cu El păși-voi în slava Tatălui Său.*” Centurionii i-au spus: „*Și cum ne vom reîntoarce la viață, odată ajunși pe tărâmul morții ?*” Acestea au fost cuvintele rostite de Longus și de Cestus.

Împăratul a trimis alți doi centurioni care să vadă dacă Pavel a fost omorât; însă aceștia l-au aflat viu, iar Sfântul Apostol le-a zis: „*O, bărbaților, soldați ai păcatului, să credeți în Dumnezeu Cel viu, Ce întru viață veșnică îi va ridica din mormânt pe toți cei care cred în El.*” Centurionii au răspuns: „*După ce vei fi mort și te vom vedea trăind iarăși, atunci vom da crezare îndemnului tău.*” De îndată au făcut cale-ntoarsă la împăratul și i-au dezvăluit că Pavel trăia. Or, Cestus și camaradul său Longus cereau de la Pavel mântuirea sufletului lor. Iar Pavel le-a răspuns: „*Dacă asta e voia Domnului, duceți-vă mâine înainte de răsăritul zorilor la mormântul în care va fi fost pus trupul meu; acolo veți afla rugându-se doi bărbați pe nume Luca și Tit, iar eu voi fi între ei, ei vă vor da semnul lui Mesia, adevăratul nostru Dumnezeu.*” Și Pavel s-a întors spre răsărit și s-a rugat în ebraică, apoi, sfârșindu-și rugăciunea, a propovăduit mulțimii cuvântul lui Dumnezeu și mulți au crezut în Mesia. Căci Pavel avea o înfățișare plăcută vederii, chipul său strălucea de slava lui Hristos și toți ce-l vedeau îl îndrăgeau.

Când împăratul a aflat de la cei doi centurioni că Pavel era încă în viață, s-a infuriat și de îndată a trimis alt ofițer nemilos care să-i taie capul sfântului Pavel și asta fără întârziere. Fără să rostească vreun cuvânt, Pavel și-a întins gâtul către acest călău, care i l-a retezat fără milă și, o, tainică minune, ce Dumnezeu a săvârșit-o în trupul neprihănit al Sfântului Său Apostol! Din trupul său, odată cu sângele a fășnit lapte, împrôscând veșmintele călăului ce retezase preacinstuit-i cap. La vederea minunii acesteia, mulțimea aflată de jur-împrejur a început să-l slăvească pe Dumnezeu și mulți au crezut atunci în Domnul nostru Iisus Hristos.

Călăul s-a întors la împăratul, ce se afla înconjurat de toți mai-marii Romei și i-a povestit minunea. Istorisirea i-a umplut pe toți de o teamă grozavă. La orele nouă, s-a ridicat sufletul lui Pavel și i s-a arătat împăratului și tuturor

cărturarilor și căpăteniilor militare aflate în jurul tronului. Și i-a zis împăratului: „Cezarule Nero, iată-l pe Pavel, soldatul Regelui celui veșnic! Eu n-am murit, ci trăiesc întru slava Regelui celui veșnic, Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos. Cât despre tine, copleșit vei fi de rele fără număr, pentru că ai vărsat mult sânge nevinovat și săvârși-se-vor acestea împotriva ta nu peste multe zile...” După ce Pavel, făcându-se astfel auzit, a dispărut, împăratul, asemenea celor aflați împrejurul lui, a fost cuprins de o spaimă de moarte și a poruncit să fie sloboziți toți cei ce credeau în Domnul nostru Iisus Hristos.

Paharnicul Patrocle și cei patru eunuci, Barsaba și camarazii săi, ca și centurionii Longus și Cestus, aflați în slujba împăratului, s-au dus dis-de-diminează la mormântul Sfântului Pavel, așa după cum le spusese acesta. Apropiindu-se de mormânt, au aflat acolo doi oameni care se rugau și l-au văzut între ei pe Apostolul Pavel plutind într-o mare și infinită slavă. Văzând că se apropie slujbașii împăratului, Luca și Tit au fost cuprinși de o teamă omenească și au luat-o la fugă, dar aceia au alergat după ei și le-au spus: „Să nu aveți teamă de noi. Nu vă vrem răul, vă cerem numai să ne dați viață veșnică, după cum Pavel, ce se roagă acum în mijlocul vostru, ne-a făgăduit-o ieri.” Pe Luca și pe Tit cuvintele acestea i-au umplut de mare bucurie, le-au propovăduit slujbașilor cuvântul Domnului și le-au dat semnul lui Iisus Hristos, Regele cel veșnic, Stăpânul nostru, și slujbașii au devenit creștini în toată puterea cuvântului.

Capul Preafericitului Sfânt Apostol Pavel a fost tăiat pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, adevăratul Dumnezeu, în marea Romă, cu trei zile înainte de calendele lui iulie, după romani. Ceea ce la egipteni înseamnă ziua a 5-a a lunii abib, iar la sirieni a 29-a zi a lunii khaziran, adică aceeași zi și aceeași lună cu a Sfântului Petru, prințul Apostolilor, trei ani de la plecarea sa din această lume, sub împăratul Nero; Domnul nostru, Dumnezeuul nostru și Mântuitorul nostru fiind Iisus Hristos, a Lui fie mărirea, cinstea, slava și puterea, cu Tatăl Său cel bun și binecuvântat și cu Duhul cel Viu și Sfânt, acum și în vecii vecilor.

Sfârșitul martiriului Sfântului ales și Apostol Pavel. Fie ca rugăciunea lui să ne ajute !”